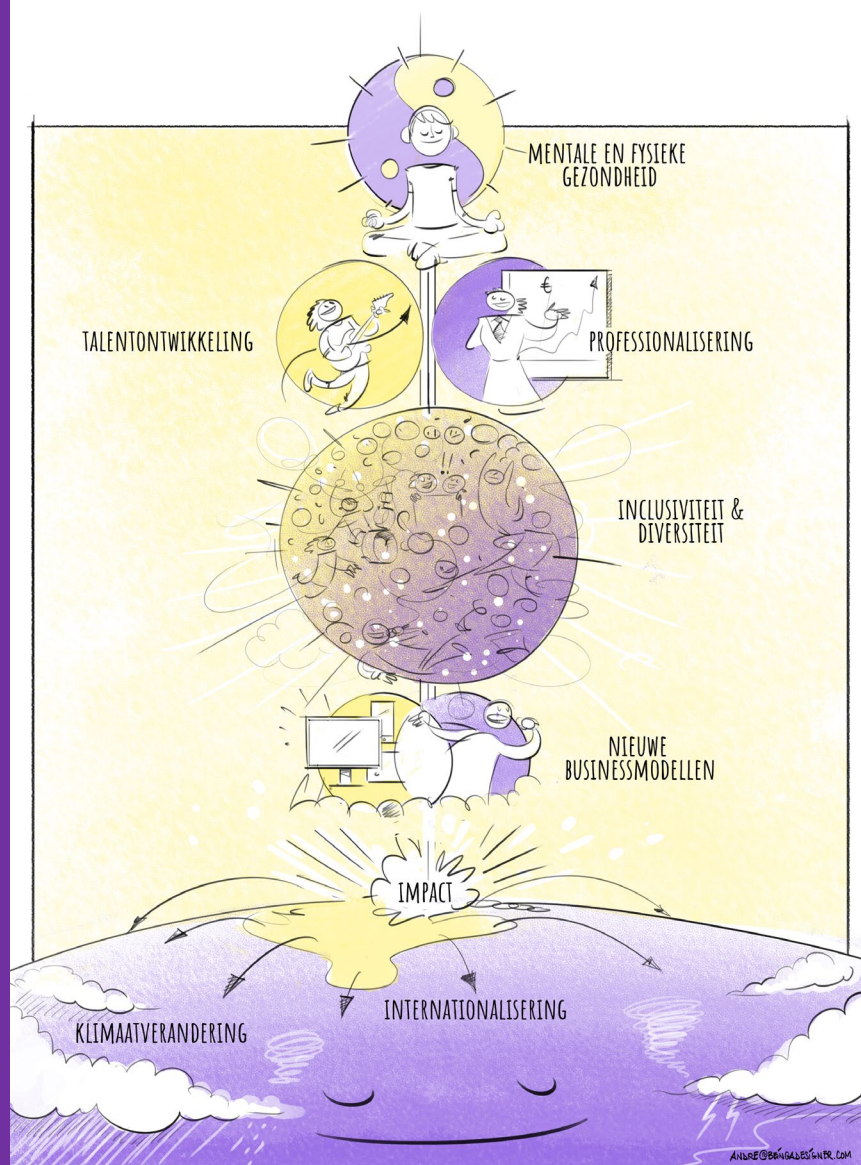

Onderzoeks- en Innovatieagenda voor de Nederlandse Popmuzieksector

Hogeschool Inholland & de Popcoalitie

Inhoud

Een nieuwe onderzoeks- en innovatieagenda voor de Popmuzieksector	2
<i>Inleiding</i>	2
<i>Het proces</i>	2
<i>Onderzoek: kennisbehoeften en innovatiebehoeften</i>	3
<i>De dubbele logica van de popmuzieksector</i>	3
De Onderzoeks- en Innovatieagenda samengevat.....	4
1. Talentontwikkeling	6
2. Professionalisering	9
3. Inclusie & Diversiteit	11
4. Nieuwe businessmodellen	13
5. Mentaal en fysiek welzijn	15
6. Maatschappelijke impact.....	17
7. Klimaatimpact	19
8. Internationalisering.....	21
Colofon	22
Bronnen	23

Een nieuwe onderzoeks- en innovatieagenda voor de Popmuzieksector

Inleiding

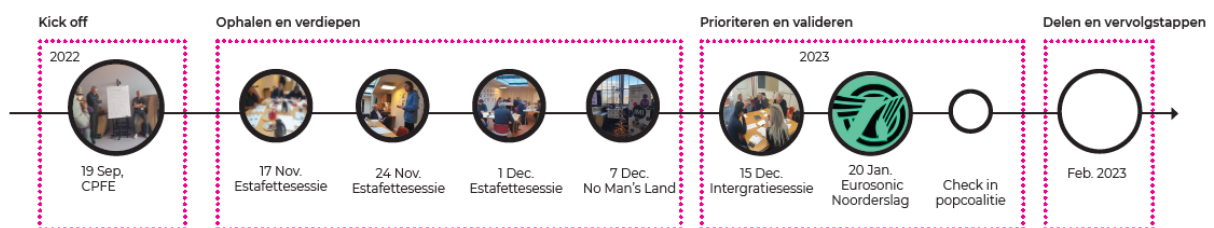
Twee partijen hebben het voortouw genomen in het opstellen van deze onderzoeks- en innovatieagenda: de Popcoalitie, waarin belangrijke partijen uit de popmuzieksector, waaronder muzikanten, live-podia/-festivals en producenten zijn verenigd, en het kenniscentrum Creative Business van hogeschool Inholland. In het bijzonder het lectoraat *Innovation in the International Music Industry*.

Een van de doelstellingen van de Popcoalitie is om onderzoek over, voor én met de popmuzieksector te stimuleren. Daarbij wil zij de bestaande samenwerkingen tussen de popsector, universiteiten en hbo's ondersteunen en verder uitbouwen (zie ook "Top 10 van de Popcoalitie", Popcoalitie, 2017). In het verleden heeft de Popcoalitie eerder een onderzoeksagenda gepubliceerd (Popcoalitie, 2015). Deels bouwt deze agenda hier op voort.

Aan het einde van de COVID-19 pandemie heeft de Popcoalitie besloten om in samenwerking met onderzoekers van hogeschool Inholland in kaart te brengen wat de meest urgente onderwerpen en vragen zijn waar de popmuzieksector de komende jaren mee te maken krijgen. Deze agenda biedt kansen voor innovatieve oplossingen die impact gaan hebben op het versterken van onze industrie en zal richting geven aan een duurzaam en gezond muziekecosysteem.

Het proces

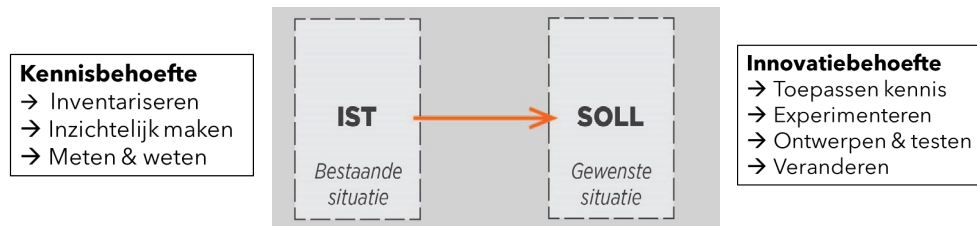
De aftrap van het project vond plaats tijdens het *Congres Podia, Festivals Evenementen* in september 2022. Daarna zijn drie werksessies georganiseerd in november en december 2022 waarbij een brede vertegenwoordiging van de Nederlandse popmuziekindustrie deelnam. Hier kwamen veel verschillende belangrijke onderwerpen aan bod. Daarnaast zijn we aanwezig geweest op *No Man's Land* (december 2022) en *Eurosonic Noorderslag* (januari 2023), waarbij input is geleverd door bezoekers van deze congressen. Op basis van deze input is een onderzoeks- en innovatieagenda opgesteld voor de Nederlandse popmuzieksector. Er zijn specifieke vragen opgesteld voor elk van deze thema's om beter inzicht te krijgen in hoe we deze onderwerpen aan kunnen pakken.

Figuur 1. Proces totstandkoming onderzoeks- en innovatieagenda.

Onderzoek: kennisbehoeften en innovatiebehoeften

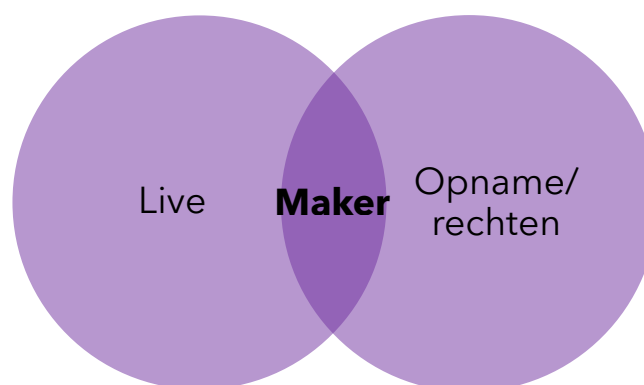
Zoals zal blijken uit de hieronder gepresenteerde onderwerpen en vragen is deze agenda inhoudelijk zeer divers. Hierbij moet een duidelijk onderscheid worden gemaakt tussen vragen die betrekking hebben op een kennisbehoefte. Bij dit type vragen is er over een onderwerp nog niet genoeg bekend en zal er eerst onderzoek gedaan moeten worden om tot inzichten te komen, het meten van de huidige situatie. Daarnaast zijn er vragen waarbij kennis soms al wel beschikbaar is, maar er sprake is van een behoefte tot het implementeren van deze kennis om te komen tot een gewenste situatie, met andere woorden, een innovatiebehoefte. In het figuur hieronder is dit verschil visueel gemaakt.

Figuur 2. Onderscheid tussen kennisbehoefte en innovatiebehoefte (deels gebaseerd op Stompff, 2018)

De dubbele logica van de popmuzieksector

Een ander belangrijk onderscheid dat gemaakt moet worden binnen de popmuzieksector is wat de *dubbele logica van de popmuzieksector* genoemd kan worden. Er bestaan in de popsector verschillende waardeketens naast elkaar, waarbij de muzikale creatie van makers (muzikanten, tekstdichters, componisten, DJ's, etc.) centraal staat. Grofweg zou je kunnen zeggen dat muziek hierbij ofwel als podiumkunst (live muziek) ofwel als opgenomen muziek (geluidsdragers) en achterliggende rechten (bijvoorbeeld streaming of synchronisatie) de basis vormen voor het verdienmodel¹. Beide "delen" van de popsector kennen andere stakeholders en partijen die van verschillende financieringsstromen afhankelijk zijn voor hun voortbestaan. De onderzoeks- en innovatieagenda heeft betrekking op de gehele popsector, al zullen sommige vragen meer betrekking hebben op de live-waardeketen en andere juist meer op de opname/rechten-waardeketen.

Figuur 3. De twee belangrijkste waardeketens in de popmuziek

¹ In het rapport "Stand van zaken in de Nederlandse popsector" (Veldman et al., 2020) benoemen de auteurs nog een derde waardeketen, te weten "media en aandacht". Wij beperken ons hier omwille van het overzicht tot live en opname/rechten.

De Onderzoeks- en Innovatieagenda samengevat

1. Talentontwikkeling

- Waar zitten de knelpunten in de keten van talentontwikkeling en hoe kunnen deze worden weggenomen?
- Hoe kan de humuslaag van kleine podia / oefenruimten / begeleiding worden georganiseerd & gefaciliteerd om lokale talentontwikkeling te stimuleren?
- Hoe zorgen we voor goede informatievoorziening, professionalisering en begeleiding van opkomend talent op het gebied van cultureel ondernemerschap die voor iedereen toegankelijk is?

2. Professionalisering

- Welke opleidingsbehoeftes zijn er binnen de popmuzieksector en zijn er lacunes in het bestaande opleidingsaanbod?
- Welke professionele netwerkmogelijkheden zijn er binnen de popmuzieksector? En welke connectiemogelijkheden zijn er met aanleunde sectoren?
- Welke financiële vaardigheden zijn er nodig binnen de verschillende ketens in de popmuzieksector en welke specifieke opleidingsmogelijkheden zijn er momenteel beschikbaar?
- Hoe kunnen we zorgen voor het vergroten van de financiële geletterdheid en een betere transparantie binnen de verdienmodellen binnen de verschillende ketens in de popmuzieksector?

3. Inclusie en Diversiteit

- Hoe meten we op een gestandaardiseerde wijze inclusie en diversiteit in de sector?
- Wat voor richtlijnen zouden er moeten gelden om de meerstemmigheid binnen de sector te bereiken?
- Hoe kunnen we een groter gelijkheid in de sector bevorderen en bewerkstelligen?

4. Nieuwe Businessmodellen

- Welke kansen bieden nieuwe digitale ontwikkelingen, voor zowel aanbieders als afnemers van live entertainment producten?
- Wat is de verwachte impact van deze nieuwe digitale ontwikkelingen op huidige en eventuele toekomstige verdienmodellen?

5. Mentaal en fysiek welzijn

- Wat zijn de klachten op het vlak van mentaal en fysiek welzijn en wat veroorzaakt deze klachten?
- Hoe meten we dat op gestandaardiseerde wijze?
- Hoe kunnen we het mentale en fysieke welzijn verbeteren?

6. Maatschappelijke impact

- Op welke wijze kan de niet-materiële waarden die popmuziek toevoegt aan de samenleving in kaart worden gebracht?
- Op welke manier heeft de nachtcultuur invloed op zowel de persoonlijke ontwikkeling van betrokken individuen als op bredere maatschappelijke ontwikkelingen?

7. Klimaatimpact

- Hoe kunnen we de klimaatimpact van de popmuzieksector in Nederland meten en vergelijken met andere sectoren en landen?
- Welke *best practices* in andere sectoren en landen, kunnen bijdragen aan het reduceren van de klimaatimpact?
- Hoe kunnen we het publiek informeren over de gevolgen van de klimaatverandering en hen laten zien hoe ze kunnen bijdragen aan het oplossen van het probleem?

8. Internationalisering

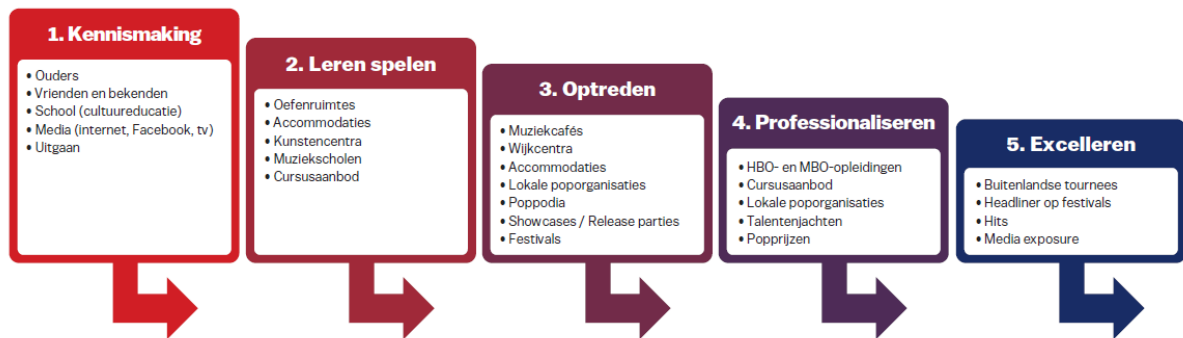
- Hoe kunnen we de exportmogelijkheden voor Nederlands repertoire vergroten?
- Wat kunnen we leren van *best practices* uit het buitenland?

TALENTONTWIKKELING

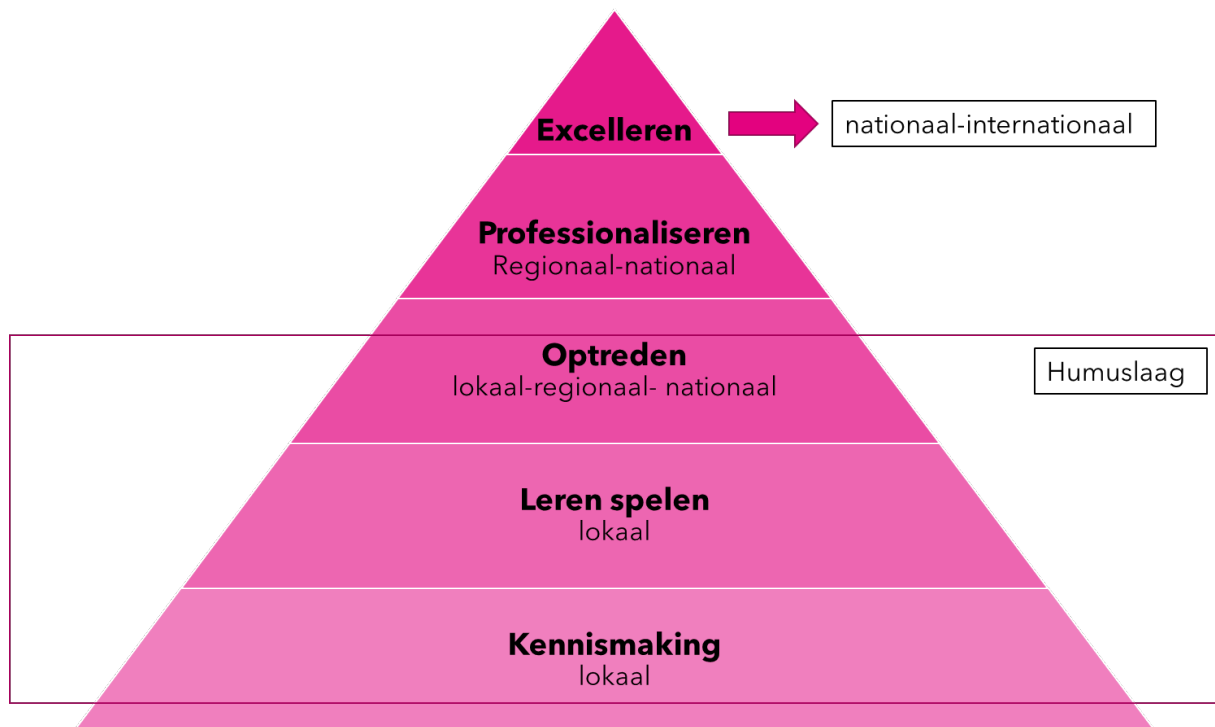
1. Talentontwikkeling

In het *Convenant talentontwikkeling in de popmuziek 2020-2024* (POPnl, 2020) staat beschreven hoe de keten van talentontwikkeling er uit ziet en verschillende organisaties uit de sector hebben zich verbonden aan dit convenant.

Figuur 3. Vijf fasen van talentontwikkeling (bron: POPnl, 2020)

Dit schema kan ook als een piramide in beeld worden gebracht, waarbij ook duidelijk wordt binnen welke geografische context iedere fase opereert (lokaal, regionaal, nationaal en internationaal). Bovendien wordt zo ook duidelijk dat er aan de top van de piramide maar plek is voor een select aantal artiesten maar dat er wel een brede basis nodig is om deze top te ondersteunen. Als er gerefereerd wordt aan de "humuslaag" van de talentontwikkeling in de popmuziek dan heeft dit betrekking op deze onderste lagen.

Figuur 4. De vijf fasen van talentontwikkeling in piramidevorm

In het rapport *Stand van zaken in de Nederlandse popsector* (Veldman et al., 2020) is een van de hoofdstukken gewijd aan de beschrijving van talentontwikkeling en de daarbij horende infrastructuur, stakeholders en organisaties. De definitie die zij hanteren is “alle voorzieningen en activiteiten die er op gericht zijn om popmuziktalent in Nederland ter zijde te staan in de artistieke en zakelijke ontwikkeling” (Veldman et al., 2020, p.41). Ook worden in dit rapport enkele knelpunten benoemd.

Vragen met betrekking tot talentontwikkeling:

- Waar zitten de knelpunten in de keten van talentontwikkeling en hoe kunnen deze worden weggenomen? Welke rol speelt overheidsbeleid hierbij, en sluit dit beleid aan bij de behoeftes?
- Hoe kan de humuslaag van kleine podia / oefenruimten / begeleiding worden georganiseerd & gefaciliteerd om lokale talentontwikkeling te stimuleren? En verschilt dit wellicht ook per muziekgenre?
- Hoe zorgen we voor goede informatievoorziening, professionalisering en begeleiding van opkomend talent op het gebied van cultureel ondernemerschap (bedrijfsvoering, financiën, subsidieaanvragen, etc.) die voor iedereen toegankelijk is?

Good practice: Platform Sonar

In januari 2023 presenteerden Poppunt Gelderland en Poppunt Overijssel hun gezamenlijke platform *Sonar* dat kansen biedt aan makers voor “shows, airplay, ontwikkeling en wedstrijden. En dé plek voor festivals, podia en radiostations om nieuwe acts op te duiken.” Het platform maakt gebruik van software die in België is ontwikkeld voor *Vi.Be*, welke daar zeer succesvol is in het creëren van kansen voor makers en daarmee belangrijk voor hun carrièreontwikkeling.

Het *Sonar* platform zal op 1 april 2023 worden gelanceerd.

Zie ook: [Officiële lancering Sonar platform – Booster Festival](#)

2. Professionalisering

Professionalisering is een voortdurend proces dat wordt verwacht van makers en andere professionals in de popmuziekindustrie. In het sectoradvies van de Raad voor Cultuur voor de muzieksector, *De balans, de behoefte* (2017), wordt benoemd dat er in de muziek-sector niet genoeg aandacht is voor onder andere educatie en professionalisering. Verdere professionalisering voor makers én andere professionals kan bijdragen aan de weerbaarheid en veerkracht van iedereen in de keten, binnen het voortdurend veranderende speelveld. Het gaat bijvoorbeeld om het ontwikkelen van vaardigheden op het gebied van ondernemerschap, management en leiderschap. Financiële geletterdheid is een vaardigheid die specifieke aandacht verdient in dit proces. Denk hierbij aan vaardigheden zoals financieel risicomanagement, het opstellen van investeringsplannen en strategisch financieel beleid. Uiteraard zal er ook tijd moeten worden vrijgemaakt om bij te scholen en zo te komen tot een lerende mentaliteit.

Vragen met betrekking tot professionalisering:

- Welke opleidingsbehoeftes zijn er binnen de popmuzieksector en zijn er lacunes in het bestaande opleidingsaanbod?
- Welke professionele netwerkmogelijkheden zijn er binnen de popmuzieksector? En welke connectiemogelijkheden zijn er met aanleunde sectoren (bijvoorbeeld de gaming sector) met als doel om met en van elkaar te leren?
- Welke financiële vaardigheden zijn er nodig binnen de verschillende ketens in de popmuzieksector en welke specifieke opleidingsmogelijkheden zijn er momenteel beschikbaar?
- Hoe kunnen we zorgen voor het vergroten van de financiële geletterdheid en een betere transparantie binnen de verdienmodellen binnen de verschillende ketens in de popmuzieksector?

Met betrekking tot deze derde vraag is het belangrijk om op te merken dat er vanuit het *Platform Arbeidsmarkt Culturele en Creatieve Toekomst* (PACCT), door de ketentafel popmusici uitgebreid onderzoek is gedaan naar de inkomenspositie van popmuzikanten. Dit rapport is in januari 2023 gepresenteerd en de belangrijkste conclusie luidt dat er een inkomenskloof is tussen de huidige gages en een eerlijk en passend honorarium (fair pay) voor popmuzikanten (Vinkenburg & Clemens, 2023). Deze studie biedt transparantie voor de waardeketen *Live*, oftewel het livegedeelte van de popmuziek, waar nog een grote behoefte ligt is transparantie in de waardeketen *Opname/Rechten*. Ook wenselijk is transparantie van subsidiestromen, oftewel het inzichtelijk krijgen waar op landelijk, regionaal en lokaal niveau subsidies aan verstrekt wordt.

Good practice: Het standaard boekcontract

Binnen de boekuitgeverij is er een belangrijke stap gezet op het gebied van transparantie door het ontwikkelen van een modelcontract. Deze is opgesteld in nauw overleg tussen de beroepsvereniging voor schrijvers (de auteursbond) en de branchevereniging voor boekuitgeverijen (Groep Algemene Uitgevers).

Zie ook: <https://auteursbond.nl/kennisbank/modelcontract-oorspronkelijk-nederlands-literair-werk/>

3. Inclusie & Diversiteit

De berichtgeving en het maatschappelijke debat over onderwerpen als de *Black Lives Matter* en de *#MeToo* beweging, maar ook over recente schandalen in de mediawereld (denk aan *The Voice*, *DWDD* en *NOS Sport*) laten zien dat inclusie en diversiteit belangrijke maatschappelijke onderwerpen zijn. Uit recent onderzoek van het Sociaal en Cultureel Planbureau blijkt dat er in Nederland grote ongelijkheid tussen groepen in de samenleving bestaat. Bovendien is deze ongelijkheid structureel en gekoppeld aan achtergrondkenmerken zoals leeftijd, sekse en het aandeel mensen van niet-westerse afkomst (Vrooman et al., 2023). Uiteraard raken deze onderwerpen ook de popmuzieksector. De enige hoogleraar popmuziek in Nederland, Prof. Dr. Pauwke Berkers heeft zelfs *Sociology of Popular Music, specifically in relation to Inclusion, Well-Being, and Resilience* als volledige titel voor zijn leerstoel gekozen, waarbij inclusie dus een belangrijk onderzoeksthema is voor de leerstoel. Popmuziek kan een rol spelen in het bevorderen van inclusie en diversiteit in de samenleving, tegelijkertijd bestaat er ook binnen de sector zelf nog ruimte voor verbetering op dit vlak. In het algemeen zou iedereen profiteren van grotere diversiteit en (gender)gelijkheid binnen organisaties in de Nederlandse popmuzieksector.

Vragen met betrekking tot inclusie en diversiteit:

- Hoe meten we op een gestandaardiseerde wijze inclusie en diversiteit in de sector?
- Wat voor richtlijnen zouden er moeten gelden om de meerstemmigheid binnen de sector te bereiken?
- Hoe kunnen we een groter gelijkheid in de sector bevorderen en bewerkstelligen?

Good practice: Code Diversiteit & Inclusie

In 2019 is er een nieuwe versie van de gedragscode Diversiteit & Inclusie voor de cultuursector gepubliceerd. Deze code is opgesteld door de gezamenlijke brancheverenigingen in de culturele en creatieve sector. De code focust op vier gebieden, te weten Programma, Publiek, Personeel en Partners (de 4 P's) en biedt ook een stappenplan voor organisaties om aan de slag te gaan: Nulmeting, Visie, Draagvlak, Aanpak en Monitor.

Zie ook: <https://codedi.nl/>

4. Nieuwe businessmodellen

De coronacrisis heeft geleid tot een toename van digitale initiatieven, vooral als alternatief voor gesloten culturele instellingen zoals theaters, popzalen en festivals. Hoewel digitalisering steeds verder voortschrijdt, weten veel makers en instellingen nog niet of, en hoe ze deze digitale en hybride vormen en andere digitale ontwikkelingen zoals *Artificial Intelligence* (AI), de *Metaverse* en *Web3* (o.a. blockchain, cryptotokens en NFT's) voor hun organisaties kunnen inzetten.

Vragen met betrekking tot nieuwe businessmodellen:

- Welke kansen bieden nieuwe digitale ontwikkelingen, zoals Artificial Intelligence (AI), de Metaverse en Web3 voor zowel aanbieders als afnemers van live entertainment producten?
- Wat is de verwachte impact van deze nieuwe digitale ontwikkelingen (AI/ Metaverse/ Web3) op huidige en eventuele toekomstige verdienmodellen?

Good practice: Hybrid music Vibes door poppodium Effenaar

Tijdens de COVID-19 pandemie heeft het poppodium Effenaar het initiatief genomen voor een platform om innovatieve en digitale technieken én bijpassende businessmodellen te verkennen voor nieuwe vormen van live muziekbeleving. Hierbij werd ook jong talent de kans geboden om vaardigheden op dit vlak te ontwikkelen én om innovatieve producties te maken.

Zie ook: <https://www.effenaar.nl/hybrid-music-vibes>

5. Mentaal en fysiek welzijn

Zowel voor makers als voor andere professionals in de muziekindustrie geldt dat zij hard werken, vaak in de avonduren of in de weekenden moeten werken, waarbij het niet ongebruikelijk is dat zij hier niet veel mee verdienen. Een voorbeeld hiervan is het eerder genoemde onderzoek over het verschil tussen de huidige gages en wat beschouwd kan worden als een fair pay vergoeding voor live optredens (Vinkenburg & Clemens, 2023). Dit blijft niet beperkt tot (uitvoerend) muzikanten, veel zzp-ers in de muziekindustrie hebben te maken met een structureel onzekere financiële situatie. Bovendien is hier het vergrootglas op komen te staan door de COVID-19 pandemie, waarbij veel personeel en zzp-ers noodgedwongen op zoek moesten naar ander werk (zie bijvoorbeeld ook Veldman et al., 2020 die spreken over de “gedwongen uittocht van talent, kennis en expertise”). Een onzekere financiële situatie en krapte op de arbeidsmarkt kunnen leiden tot hoge werkdruk en stressklachten. Het is van belang dat makers en medewerkers in de popsector zich goed voelen op hun werkplek, zowel mentaal als fysiek.

Vragen met betrekking tot mentaal en fysiek welzijn:

- Wat zijn de klachten op het vlak van mentaal en fysiek welzijn en wat veroorzaakt deze klachten?
- Hoe meten we dat op gestandaardiseerde wijze?
- Hoe kunnen we het mentale en fysieke welzijn verbeteren?

Good practice: “We need to talk”

Onder de titel *We need to talk* werd er het afgelopen jaar op een drietal congressen (Congres Podia Festivals Evenementen, No Man’s Land en Eurosonic Noorderslag) aandacht gevraagd voor mentale gezondheid in de muziekindustrie. Deze sessies werden mede georganiseerd door de Balie en hadden onder andere tot doel om dit onderwerp te agenderen en te normaliseren.

Zie ook:

- <https://www.congrespodiafestivalsevenementen.nl/programma-onderdelen/sessie/ddeeeffd/>
- <https://2022.enternomansland.nl/programma/wat-is-er-nodig-voor-een-gezonde-muzieksector/>
- <https://esns.nl/en/conference/panels/we-need-to-talk-what-is-necessary-for-a-healthy-mu/>

6. Maatschappelijke impact

Popmuziek is een belangrijk onderdeel van de samenleving. Het is een culturele activiteit die 24 uur per dag, 7 dagen per week plaatsvindt en die inclusie en diversiteit bevordert. Popmuziek voegt op verschillende manieren waarde toe aan de samenleving. Zo wordt in de publicatie *De waarde van pop 2.0* (Van Vught, 2018) onderscheid gemaakt tussen vier verschillende waarden van pop, te weten culturele waarde, economische waarde, diversiteit/inclusiviteit en talentontwikkeling/educatie. In andere publicaties (bijv. Veldman et al., 2020; Broers et al., 2022) wordt onderscheid gemaakt tussen culturele waarde, economische waarde en maatschappelijke/sociale waarde. Hoe deze verschillende waarden goed én blijvend in beeld gebracht kan worden staat bij dit onderwerp centraal. Bijzondere aandacht hierbij verdient de nachtcultuur, welke een rol speelt in het ontdekken, vormen en uiten van identiteit. Nachtcultuur biedt een en veilige plek waar ideeën en creativiteit uitgewisseld en ontwikkeld kunnen worden (VNPF, 2022).

Vragen met betrekking tot maatschappelijke impact:

- Op welke wijze kan de niet-materiële waarden die popmuziek toevoegt aan de samenleving in kaart worden gebracht?
- Op welke manier heeft de nachtcultuur invloed op zowel de persoonlijke ontwikkeling van betrokken individuen als op bredere maatschappelijke ontwikkelingen?

Good practice: Amsterdamse Nachtvisie

Als eerste stad in Nederland formuleerde de gemeente Amsterdam een integrale visie op de waarde en het belang van nachtcultuur voor de stad. In deze nachtvisie worden de waarde, het belang en de behoeftes van de nacht cultuur belicht vanuit het perspectief van de gemeente, maar ook vanuit het perspectief van de sector.

Zie ook: <https://www.amsterdam.nl/kunst-cultuur/nacht-toekomst/>

7. Klimaatimpact

De popmuzieksector heeft een unieke kans om bij te dragen aan het gezamenlijke streven om het klimaatprobleem op te reduceren. Popmuziek kan een belangrijke rol spelen in het bewust maken van het klimaatprobleem, het voorstellen van oplossingen die anders onmogelijk leken en het creëren van een gevoel van urgentie om actie te ondernemen. Het is daarbij nodig om kritisch naar de eigen klimaatimpact te kijken om op een geloofwaardige manier een bijdrage te kunnen leveren aan het reduceren van het klimaatprobleem.

Vragen met betrekking tot klimaatimpact:

- De klimaatimpact van de sector is nog niet inzichtelijk. Hoe kunnen we de klimaatimpact van de popmuzieksector in Nederland meten en vergelijken met andere sectoren en landen?
- Welke *best practices* in andere sectoren en landen, kunnen bijdragen aan het reduceren van de klimaatimpact?
- Hoe kunnen we het publiek informeren over de gevolgen van de klimaatverandering en hen laten zien hoe ze kunnen bijdragen aan het oplossen van het probleem?

Good practice: Menukaart Music Declares Emergency

Music Declares Emergency is een groep artiesten, professionals uit de muziekindustrie en organisaties die samen de kracht van muziek gebruiken om de culturele verandering te bevorderen die nodig is om een betere toekomst te creëren. Samen met de VNPF hebben zij voor poppodia en festivals een menukaart gepresenteerd met concrete opties om een bijdrage te leveren aan het reduceren van de klimaatimpact van de sector.

Zie ook:

- <https://vnpf.nl/nieuws/menukaart-music-declares-emergency/>
- <https://www.musicdeclares.net/nl/onderneem-actie>

8. Internationalisering

Hoewel deze onderzoeks- en innovatieagenda zich richt op de Nederlandse popmuzieksector, opereert deze uiteraard niet in een vacuüm maar in een internationale context. Dit geldt voor allerlei ontwikkelingen die een internationale impact hebben, het is hierbij belangrijk om te kijken wat we kunnen leren van andere landen. Daarnaast is ook de internationale markt belangrijk voor afzetmogelijkheden voor Nederlands repertoire (zie ook (Veldman et al., 2020). Hierbij zijn educatie en begeleiding voor internationaal zaken doen essentieel, zowel voor makers als voor andere professionals.

Vragen met betrekking tot internationalisering:

- Hoe kunnen we de exportmogelijkheden voor Nederlands repertoire vergroten?
- Wat kunnen we leren van *best practices* uit het buitenland?

Good practice: Zweden

Met ongeveer 10 miljoen inwoners is Zweden qua inwoneraantal kleiner dan Nederland, toch wordt dit land vaak genoemd als voorbeeld van een land dat internationaal meedoet aan de top.. Zowel met artiesten als met songwriters en producers. Ze zijn zelfs de derde qua grootte van muziekexport (na de Verenigde Staten en het Verenigd Koninkrijk). Wat zou Nederland kunnen leren van Zweden?

Zie ook: <https://sweden.se/culture/arts-design/the-swedish-music-miracle>

Colofon

Auteurs:

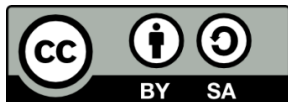
Koos Zwaan, Hennie van Kuijeren, Guido Stompff (Hogeschool Inholland)
Ruth Delfgaauw (Being a Designer)

In nauwe samenwerking met het bestuur van de Popcoalitie:
Martijn Kramers, Sem Bakker, Marcel Albers & Berend Schans.

Illustraties:

André Weenink (Being a Designer)

**Met dank aan alle personen die een bijdrage hebben geleverd
aan het tot stand komen van deze agenda.**

Creative Commons 'Naamsvermelding-NietCommercieel-GelijkDelen' (CC BY-NC-SA 4.0)

Haarlem, maart 2023, Hogeschool Inholland.

Bronnen

- Broers, B., Vinken, H., & van Heeswijk, G. (2022). *Waarde van cultuur 2022: de staat van de culturele sector in Noord-Brabant*. Noord-Brabant: Kunstloc Brabant, Het PON & Telos, Pyrrhula Research Consultants en Boekmanstichting.
- Popcoalitie (2015). *Onderzoeksagenda Popmuziek*. Hilversum: Popcoalitie.
- Popcoalitie (2017). *De top 10 van de Popcoalitie*. Amsterdam: Popcoalitie.
- POPnl (2020). *Convenant talentontwikkeling in de popmuziek 2020-2024*. Amsterdam: POPnl.
- Raad voor Cultuur (2017). *De balans, de behoefte: Pleidooi voor een integraal, inclusief muziekbeleid*. Den Haag: Raad voor Cultuur.
- Stompff, G. (2018). *Design thinking: Radicaal veranderen in kleine stappen*. Amsterdam: Boom.
- Veldman, J., Kemman, M., Bongers, F., & Smeitink, A. (2020). *Stand van zaken in de Nederlandse popsector*. (Rapport in opdracht van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur & Wetenschap). Utrecht: Dialogic.
- Vinkenburg, B., & Clemens, S. (2023). *De kloof tussen inzet en inkomsten van popmuzikanten*, (Rapport in opdracht van de Ketentafel Popmusici van het Platform ACCT/ fairPACCT). Utrecht: Berenschot.
- Vrooman, C., Boelhouwer, J., Iedema, J., & van der Torre, A. (2023). *Eigentijdse ongelijkheid: De postindustriële klassenstructuur op basis van vier typen kapitaal - Verschil in Nederland 2023*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.
- Van Vught, J. (2018). *De waarde van pop 2.0: De maatschappelijke betekenis van popmuziek*. Amsterdam: POPnl & Vereniging Nederlandse Poppodia en -Festivals (VNPF).
- VNPF (2022). *VNPF schept ruimte en koestert talent*. Amsterdam: Vereniging Nederlandse Poppodia en -Festivals (VNPF). <https://vnpf.nl/onderwerpen/vnpf-schept-ruimte-en-koestert-talent/>